

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-ora 6 cr.
a treia-ora 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.

Se prenumără și la poste și la librării.

În București

primește abonamente D. C. Pascu, Str. Lipsani 35.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Revista externă.

În Germania pregătirile pentru lupta electorală sînt în toiul lor; ziarele ce primim de acolo nu vorbesc decât de intrinșuri, de programe, manifeste ale diferitelor partide politice. Deși deputații Reichstag-ului disolvat s'au întors în mijlocul alegătorilor lor pentru a le afla voința în privința proiectului militar respins, totuși în multe părți și cercuri electorale nu soarta proiectului amintit slujește de lozincă de luptă, ci o serie de cestiuni curat politice sau curat economice, fără pomenală de proiect. În trăsături generale populațiile din Germania-de-Sud sînt mai dușmănoase proiectului de sporire a trupelor, ear' cele din Germania-de-Nord mai aplecate de a aduce jertfele cerute, afară, bine înțeles, de socialiști.

Vrednic de notat este pentru situație că mulți din foștii deputați, oameni politici din cei mai cu vază, se retrag cu totul dela arena politică și nu mai voesc să-și pună candidatura. Așa din partidul freisinnig, cunoscuți bărbați Bamberger și Stauffenberg, care au pricinuit refuzul septenatului în 1887; din centru: Huene și contele Ballestrem, partizani ai guvernului și conducătorii fracțiunii aristocratilor din partid; din partidul național-liberal: Buhl, fost vicepresident al Reichstag-ului. Ba n'am putut găsi niciări știre, care ni-ar vesti că principele Bismarck și-ar fi pus undeva candidatura sau că vre-un cerc electoral l-ar fi pus în candidație.

Din toate partidele, cele mai mari speranțe pentru a-și spori numărul deputaților în viitorul Reichstag nutrește socialiștii; la alegerile din 1890 ei intruniseră un milion și jumătate de voturi, de astă-dată socotesc că numărul voturilor date candidaților lor va ajunge la 2 milioane și un sfert.

Curentul federalist și el se dă pe față în mai multe locuri. Așa scrie între multe altele și „Baierisches Vaterland“: „Războiul viitor are să facă din Prusia stăpân absolut peste imperiu, ear' noi Bavarezii s'înterim în acest scop milioanele noastre și sutele de mii de ostași. De aceea războiul viitor are pentru noi Bavarezii o importanță din cele mai mari, el va decide despre „a fi sau a nu fi“ al nostru. Dacă Germania va eși din el înfrântă, poate s'a dus imperiul german, inimiul însă va avea mare interes a menagia Bavaria. Ear' în cas de biruință, ca în ultimul război, cu ce se va alege Bavaria? Va deveni o provincie regală prusiană. Un război victorios al Germaniei ar însemna pierirea Bavariei!“

Asemenea idei separatiste se aud adese-ori și la intrinșuri.

Ultima crasă și schimbare a ministerului în Grecia, ca și toate cele precedente dela 1877, adevăd dela războiul ruso-turc, a fost pricinuită numai și numai din cauza stării de tot rele a finanțelor țării. Nemulțumiri cu rezultatul congresului dela Berlin, Grecii dela amintita dată mereu se înglodau în cheltueli și noue datorii pentru armată și flotă, mereu pândind ori-ce mică complicație internațională spre a pute și ei „întra în acțiune“ și a coriga soarta, a schimba harta Europei. Este în memoria tuturor încă ce demonstrațiuni navale făceau în timpul revoluției din Filipopol în urma căreia Rumelia-orientală se unise cu principatul Bulgariei. Opiți fiind în inferințele lor războinice s'au ales ear' numai cu povara enormă financiară până au ajuns tot crescînd la agiul de 60%. Cu așa finanțe ocăruierea e peste măsură de grea; oriunde te întorci spre împrumut îți pun grele condiții; așa s'a întâmplat și fostului minister Tricupis: adresân-

du-se la Englezi pentru un împrumut spre a repara finanțele, acestia i-au cerut niște condiții atât de apăsătoare, încât n'a putut să iee răspunderea și a cedat locul noului minister Sotiropulos.

Mai în fiecare zi a săptămânii curente veniau din Spania știri alarmante despre mișcările populației în mai multe locuri, dar' mai ales în Madrid, mișcări care cât p'aci era să pricinuească căderea ministerului. Causa nerînduelilor e următoarea: Alegerile în consiliile comunale trebuiau să se facă acum în curînd. Guvernul însă, vîzînd curentul republican mereu crescînd în capitala țării dela ultimele alegeri în cameră, se temia că administrația orașului Madrid are să cadă de sigur în mînile republicanilor dacă alegerile se vor face acum. De aceea a depus în Cortesii un proiect de lege, prin care se amînă alegerile comunale până la 1 Ianuarie 1894, ear' în timpul acesta avî de plan să făptuească modificarea organizării comunelor încât să nu poată republicanii a pune mîna pe comune. Pentru a împede ca votarea legii de amînare a alegerilor comunale, republicanii (54 la număr) s'au pus pe obstrucționism extrem, silind corteșii prin amendamente și discursuri nesfîrșite a ține ședințele și nopți de-arîndul fără întreruperi mai mari. Prin discursurile lor pline de patimă atîră poporul și miliția la revoluție; pe părțile caselor apar mereu noue și noue placate cu cuprins rîsvrător; cartușe umplute cu dinamită se găsec, sau explodează mai în fiecare zi în diferite părți din oraș și țeară. Numai telegramele sosite în ultimul moment ne vestesc, că liniștea pretutindeni a fost restabilită. Până când?

Adunări de protestare.

Adunarea de protestare din Chișineu.

Chișineu, 4/16 Maiu 1893.

Mărețea zi de 3/15 Maiu a fost sîmbătorită pe câmpia Aradului într'un chip cum nu s'a mai pomenit: printr'o adunare de protestare la care au luat parte ca la 4000 Români, veniți din toate comunele celor două cercuri electorale ale Chișineului și Santanei. O bucurie aceasta și un succes cu atât mai mare, cu cât mulți credeau că aici la marginea românismului, pe malurile Crișului-alb sentimentul național ar fi adormit. Îți era mai mare dragul vîzînd lungile șire de trăsuri ce deja de dimineață începeau să curgă spre Chișineu. În fruntea poporului veniau preoții și învățătorii atât de bravi și de entuziasmați, că din amîndouă cercurile nu au lipsit decât preoții A. Varga și S. Tulcan din Socodor, condamnați deja demult pentru slugăria lor față cu Ungurii și mai ales pentru rolul de agenți ai baronului Wenkheim.

Ședința a început la oarele 11.

La propunerea dlui M. Veliciu, avocat în Chișineu, s'a proclamat președinte al adunării dl Costa Popoviciu, preot și protopop onorar în Cumnăuș (St.-Ana-veche), ear' secretari dnii Petru Grozda, proprietar în Șimand și Vincenție Pantos, preot în G.-Varșand.

Ocupînd scaunul prezidențial, dl Popoviciu arată primejdia ce ne amenință din partea stăpînirii, care vrea să aducă legi dintre cele mai detestabile, din toate punctele de vedere.

Ia apoi cuvîntul dl Ioan Pop, protopop. gr.-cat. în Cheriluş.

D-sa a început prin a spune, că Românii se adună nu cu dușmănie, ci să arete lumii nedreptățile ce li-se fac, să ceară cu glas tare drepturile ce li-se curvin.

Arătînd cele trei proiecte de legi religioase ale guvernului, d-sa își pune toată nădejdea în țaria poporului român, peste care venit-au vremuri de urgie, venit-au Tătarii, Mongolii și Turcii. Nu ne vom lăsa să ne nimească nici cei care pe terenul bisericesc țintesc atacul. „Pentru împărat și țeară dăm tot“, a zis dl protopop, „scumpă noastră limbă și credință creștinească nu vom lăsa

să ni-se răpească cu nici un preț. (Nu, nici-odată! — sună mii de glasuri.) Insistă asupra celor trei proiecte de legi, analizîndu-le din punct de vedere bisericesc, documentînd că ele sînt de periculoase și cerînd respingerea lor. (Strigări: „Protestăm! Nu ne lăsăm nici morții!“ și tunete de aplauze și „Să trăească!“ acoper vocea distinsului orator.)

În mijlocul acesorași ovațiuni se urcă pe masă — căci adunarea se ținea sub cerul liber, la umbra unei frumoase alee — dl Mihail Veliciu, zelosul avocat și membru al comitetului național.

Într'un discurs magistral, d-sa arată de ce proiectele de legi sînt periculoase, cum guvernul sub pretext de a face legi liberale, ținde la nimicirea bisericii, stărnește ceartă între confesiuni, atacă întregul organism moral al naționalității.

„Nu dorim“ — zice d-sa — „dela nimenea nimic, nu lăsăm însă nici să ni-se iee drepturile, și mai ales nu ne vom lăsa prostiți, ademeniți de o ață cu miere ce guvernul vrea să ne tragă peste buze. Știm noi ce va să zică liberalism unguresc: confiscarea drepturilor! Ni-s'au dat probe destule: s'a călcat într'una și înspre stricăciunea noastră legea naționalității, ni-s'a adus lege ca cea a kisdedóvurilor, ear' acum afară de proiectul de lege al matriculelor de stat, recepțiunea Jidovilor și a căsătoriei civile guvernul prin legea despre salarisarea învățătorilor vrea fațăș să dea asalt și asupra școalelor și asupra bisericilor noastre.“

După-ce trece în revistă cele trei proiecte de legi religioase, explicînd cu multă înțelepciune cum e și absurd și imoral ca o taină, o dogmă ca ceea a căsătoriei, de aici încolo să fie obiectul unui contract, par'că s'ar putea prețui în bani fericirea familială! d-sa recunoaște ca statul să se susțină din fructele ostenețelor celor-ce compun statul, nu înțelege însă ca poporul român să tot plătească ear' în schimb nimic să nu i-se dea. Nu poate apoi primi nici ceea-ce statul vrea să i-dee: prin ajutorul ce prevede noul proiect de lege al salarisării învățătorilor, guvernul vrea să ne cumpere, să pună mîna pe școalele noastre. Dar' ce am ajuns noi? Ori nu sîntem și noi stat: nu plătim oare și noi dare, nu dăm oare cătane Împăratului? Dacă stăpînirea uită de aceasta, trebuie să i-o spunem cu glas tare, trebuie să o facem să înțeleagă că voim să trăim ca Români în legea noastră strămoșească.

Principiul introdus de Unguri ca „Turcul se te bată și tot el se te judece“, nu-l primim. Nu putem de asemenea primi nici o tendință prin care se surpă familia, căci surpându-se familia — prin căsătoria civilă de pildă — s'ar surpa și statul, ear' noi voim stat mare și tare, în care să trăim fericiti și în înțelegere cu celelalte popoare.

Atrage apoi atenția, vorbind de recepția Ovreilor, că asta Ungurii vor să o facă numai pentru-ca ajutați fiind de Jidani, să reușească cu o operațiune financiară. Va să zică vor să necinstească legea lui Christos, punînd alături de ea Talmudul, numai din interese meschine de a se susține la putere. Au mîncat însă domni guvernânți o sîntă de bătae în casa magnaților și vor mai mîncă încă, numai harnice să fim noi naționalități.

După-ce face o admirabilă apoteoză limbii prin care poporul își păstrează viața, după-ce spune cum Ungurii prin presa lor afirmă meru că Românii sînt mulțumiți, ci numai cățiva cărturari ar face sgomot (între-ruperi: Nu-i adevărat! Toți una sîntem, toți năpăstuiți ne simțim!) termină într'un elan, zicînd: „Să nu ne lăsăm însă, ci cu fruntea sus, cu bărbăție să ne adunăm în jurul falnicului nostru steag, în jurul programului nostru național dela Sibiu și punînd toate puterile noastre în slujba stegarilor nostri, a fruntașilor sibiieni din comitetul național, să luptăm până-ce la liman vom ajunge!“ (Lungi aplauze și strigăte de: „Să trăească!“)

Tinîr preot din Șiclău, dl Ioan Iercan combate proiectele mai ales din punct de vedere al dogmelor creștinești. Deși a vorbit liniștit, așezat, prin pildile aduse din evanghelie și citațiuni din scrisile bărbatilor de biserică, cuvîntarea d-sale a electrisat întreaga adunare. A desvoltat cu mult succes mai ales motivele pentru care se declară în contra matriculelor de stat.

A dat apoi întregii adunări o notă nouă prin condamnarea în chip energic a barbariilor dela Turda și de pe aiea, arătînd cum actualii stăpînitori ai patriei numai oameni cumpătați și cumintă nu sînt și cum ei au persecutat pe conducătorii nostri care au fost cu Memorandul la Împăratul.

Di Ioan Russu Șirianul aduce laude alegătorilor români din cele două cercuri electorale care au răspuns într'un număr atât de mare la apelul cărturarilor. Mulțumește alegătorilor din cercul Șimandului care l-au ales reprezentant al lor în conferința națională. Promite că va lucra întotdeauna așa, ca să se arete vrednic de marea cinste ce i-s'a făcut.

Urmează apoi cam astfel:

„Dragilor mei frați! Bravii dumniavoastre conducători din aceste părți v'au arătat primejdia ce bate la ușă. V'au spus, că stăpînitorii nesocotiți ai acestei țări nefericite nu s'au mulțumit cu aducerea legii kisdedóvurilor, dar' acum vor să ne dărîme sfînta biserică, vor să ne surpe cea din urmă cetate a noastră. Vreți dumneavoastră să lăsați aceasta? (Mii de voci: „Nu, nu vrem, protestăm! Să piară ei, dușmanii!“) Fiți încredințați că vor peri sau cel puțin își vor pune botul pe labe, dacă întotdeauna v'e veți arăta bărbați ca acum: curajoși, hotărîți să v'apărați drepturile până la cea din urmă picătură de sînge. (Strigăte: Dăm viața toată, nici morți nu ne lăsăm!) Să nu v'e lăsați, să nu v'e spăriați de nici o jertfă, căci fără jertfă și luptă grea nu se poate înfrupta dorința noastră a tuturor: fericirea poporului român, scăparea de sub jugul greu ce ne apasă. Ear' ca în lupta obositoare să ajungeți la bun sfîrșit, grupați-v'e cu credință în jurul conducătorilor dumniavoastre, desmințiți astfel bîrfălele foilor maghiare, care spun că poporul român este mulțumit și gălăgie fac numai cățiva cărturari (Strigăte: „Nu-i adevărat! Toți sîntem una, toți suferim!“) Adunați-v'e ca buni frați și strîniși legați arătați că una sînteți în a sări să apărați credința și toate moravurile străbune, faceți ca glasul vostru să răsună tare, să curențure pe cei-ce azi își bat joc de lege și oameni. Nu lăsați să vi-se iee nimic, căci ne-sașioși dela putere ieri ne-au cerut un deget, azi ne cer brațul, ear' mîne de bună-seamă o să ne ceară capul!

Dacă așa veți face, dacă una v'e veți arăta în toate, nu-i putere pe lume care să se iee biruință asupra noastră. Vor peri atunci dușmanii nostri cum pere întunerecul dinaintea zorilor. Soarele va încălzi atunci un popor mare, plin de inimă, care azi este dript. Căci dripiți sîntem și peste măsură de schingiuiți. Mîndrul soare împarte căldură pentru toți! În inimile voastre toți simțiți însă fiori: vîzînd cum în aceste vremuri de lumină stăpînitorii țării vor să ne răpească ce avem mai sfînt, credința și limba. Deși la umbră stați însă, o vîpaie v'e covîrșește întreaga ființă: focul sfînt, dorința mare de a scăpa de rele, de a v'apăra cinstea și neamul. Cinstea e apărată: multe adunări, și mai ales aceasta, dovedesc că poporul român a recunoscut primejdia, că nimîru nu-i e îngăduit să-și bată joc de noi. (Strigăte: „Nu ne lăsăm, peară dușmanii!“) Luptați înainte pentru a scăpa și comorile scumpe, biserica și școala. Luptați mai ales pentru-ca — dacă guvernul tot ne-ar năpăstui — nimeni să nu poată zice că ne-am lăsat ca niște slăbănogi, fără luptă, ci că morți numai am dat arma din mînă. Ear' un popor ce cade astfel, nici-odată nu poate fi nici învins, nici omorît. Jeraticul arde pe înfundate sub cenușe. Poporul român suferă în tăcere. Adevăd însă schintei scapără de sub cenușe; poporul român înăbușit n'are să trăească nici el, ci cu flacără și lumină, în apropierea căreia pere tot ce prin păcat s'a zămislit. Ear' starea de astăzi numai pe dreptate nu este întemeiată. (Furtunoase strigăte: „Așa este! Să trăească!“)

Vorbitorul își exprimă apoi bucuria că poate să ducă la Sibiu vești bune despre mișcarea de lpe graniță, căci în aceste părți este granița până unde se întind Românii. „Membrii comitetului național“, zice vorbitorul, „vor prinde puteri înzecite știindu-se atât de puternici spriginiți“. (Cuvintele din urmă se perd într'un potop de strigăte: Să trăească comitetul național! Să trăiască Drul Rați! Vivat Lucaci!“) Deasemeni

și exprimă bucuria că de față sînt și reprezentanții guvernului: ei vor trebui să raporteze mai marilor lor că poporul român este treaz, este în picioare, hotărît să-și apere drepturile până în capăt și fără a șovăi nici măcar o clipă. Termină:

„Luptați înainte, nu slăbiți, ci mai ales v'e învîrtoșiți, și cei-ce astăzi v'întresc, au să-și descopere capetele dinaintea voastră cum voi stați acum cu capetele descoperite. Nu v'e plecați însă capetele, ca ascultat să fie glasul nostru și binecuvîntați să fim de urmașii nostri, pentru a căror fericire și drepturi gata sîntem a ne da viața. Așa să ne ajute Dumnezeu!“ (Aclamațiuni nesfîrșite.)

După care dl Dr. G. Popoviciu, avocat în Chișineu prezentă următorul

„Proiect de rezoluțiune.

„Considerînd că prin introducerea matriculelor civile se intenționează nu atât îmbunătățirea în purtarea respectivelor registre, ci mai ales schimonosirea și maghiarizarea numerelor de familii la naționalitățile nemaghiare sub mantaua legii, prin ce deoparte se va conturba și împedează validitatea dreptului de proprietate în cele mai multe cazuri pentru cetățenii de naționalitate nemaghiară, ear' de altă parte se vor spori numai greutatea contribuabilor prin noue sarcini publice, trebuind a susține o multime de conducători de matricule cu plată bună, și încă străini de popor;

„considerînd că prin introducerea căsătoriei civile nu numai se vatămă creștină și dogmele bisericii române, care ne învață că căsătoria e o taină sfîntă a legii celei noue, degradându-se astfel la însemnătatea unui contract comun sau tocmală „proastă, după-cum zice Pravila, care apoi se poate strica după voința arbitrară a părților contractante, dar' prin căsătoria civilă se atacă și se sgduie sentimentul religiosității și al moralității în familie, care naște și se desvolă tocmai din conștiința despre sfințenia legăturii conjugale;

„considerînd, că recepțiunea religiunii „mosaice într'un stat de cultură în veacul luminilor este a sancționa practica unei religiuni de un caracter particular și exclusivist, care s'a dovedit în curs de mii de ani insuficientă a răspunde la cerințele generale ale culturii și civilizațiunii omenești, a sancționa-o și încă în detrimentul și cu blamarea creștinismului, singura religiune universală, cu vîdita intențiune de a paralisa acțiunea bisericii în misiunea sa culturală și civilizațioară;

„peste tot considerînd că proiectele de legi bisericești ale guvernului stau în contrarietate nu numai cu principiile bisericești creștine, care trebuie să aibă înaintea statului valoare de venerațiune și imitațiune pentru moralitatea lor, dar' ele se împotrivesc și principiului justiției, căci nu sînt create din principii dreptului, singurul criter după care se poate aprea bînătatea și echitatea legilor omenești, ci sînt derivate din autoritatea statului, respective din „idea de stat maghiară“, și că astfel ele nu numai nu garantează, ci din contră tind a suprima libertățile și drepturile cetățenilor nemaghiari deose căștigă și consfințe prin us și legi pozitive:

„Din aceste considerații adunarea

„alegătorilor români din cercurile S.-Ana și Chișineu protestează unanim în contra proiectelor de lege amintite și cere reieptarea lor.“

Di president G. Popoviciu propune ear' adunarea primește cu entuziasme aclamări a se trimite următoarea telegramă:

Maiestății Sale

FRANCISC IOSIF I.

Împăratul Austriei și Rege Apostolic al Ungariei

în

Viena.

Hofburg.

Maiestate Împărească și Apostolică Regească!

Supușii alegători dietali români din cercurile Chișineu și St.-Ana, în comitetul Aradului, întruniți în adunarea ținută la 3/15 Maiu c. n. în Chișineu pentru apărarea intereselor lor primejdite, credincioși de visei înaintașilor, depun la treptele Înaltului Tron al Maiestății Voastre omagiul supunerii lor neclintite.

Dumnezeu să țină pe Maiestatea Voastră Împărească și Apostolică Regească și Înalta Casă Domnitoare.

President: C. Popoviciu. Notar: Petru Grozda.

După adunare, care a ținut dela oarele 11 înainte de amiază până la 1 după amiază, s'a dat o masă comună în ospătăria cea mare.

Aici dl. M. Veliciu a avut în sănătatea părintelui Costea Popoviciu, bătrânul cu inima tînără care a condus cu atîtă tact adunarea.

D. Popoviciu a mulțumit și a ridicat păharul pentru dl. Dr. Vasile Lucaciu, care suferă pentru națiune.

Dl. Russu Șirianul a toastat pentru dl. Veliciu, dl. Al. Popoviciu, preot în Ottlaca aduce elogiile presei române naționaliste, îndeosebi „Foi Poporului”, pe care o numește „lumina ochilor nostri”, și deșteartă păharul în onoarea dlui I. Russu Șirianul, redactorul „Foi Poporului”.

Aceasta răspunde și mulțumește pentru simpatia de care se vede înconjurat.

Dl. G. Lasar (Socodor) felicită oratorii adunării.

Dl. P. Grozda ține o călduroasă vorbire aducând omagii martirului național, dlui Dr. Vasile Lucaciu.

Dl. protopop I. Pop (Cheriluş) toastează pentru cei ce ne dau lumină și curagiu în luptă: pentru membrii comitetului național, îndeosebi pentru dl. Rațiu.

Vorbește apoi dl. I. Stana (Sepreuş), ear' seria toastelor o închide dl. Veliciu printr'un discurs asupra talpei casei: a țeranilor români, care în această zi au arătat că au viață conștiința națională, că sînt cel mai scump și mai puternic element de luptă națională.

Desvîlirea monumentului honvezilor.

Dăm astăzi continuarea desbaterilor din casa deputaților asupra interpelațiilor relative la desvîlirea monumentului honvezilor.

Polónyi G.: La la cunoștință două părți din răspunsul ministrului-president: întâi partea în care spune că n'a știut de exmiterea ordonanței; își rezervă însă dreptul de a trage la timp din acest fapt consecunțe politice din punctul de vedere constituțional. De asemenea ia la cunoștință partea aceea din răspuns, că ministrul-president nu consideră ordonanța ca de valoare pentru honvezime și gendarmerie. Celelalte părți ale răspunsului ministerial nu le poate lua la cunoștință.

Ministrul-president a pus în sarcina ministrului de război că pomeneste de honvezi dela 1848/9 cu mare pietate. (Maritate în stînga extremă.) Cuvintele de pietate din ordonanța cu pricina se referă cu mult mai mult la soldații căzuți în campaniile din Italia și Prusia, decât la honvezi dela 1849/49.

Când ministrul-president spune că în epoca actuală cestiunea honvezilor s'a rezolvat prin concesii considerabile și legislatorii maghiari de pe timpul conțelui Andrassy erau de părere că nu pot sprîngi honvezimea, oratorul n'are ce adăuga. Când ministrul-president scoase la iveală că dreapta era condusă de patriotism recunoscînd că legislativa era datoră de a sprîngi honvezi din banii țerii, prin aceasta ministrul-president a stigmatizat niște oameni dela dreapta care ar trebui să se scoale pentru a se apăra: căci pe partea stîngii extreme nu sînt figuri de ale lui Pálffy Moritz. (Aprobări în stînga extremă. Strigăte în dreapta: Apoi e partizanul vostru?)

Oratorul caută a dovedi că nu e adevărat că afacerea monumentului a fost folosită până acum pentru demonstrații politice. Înainte de toate vrea să vorbească despre amintire din sinul partidului său și la care ministrul-president a făcut aluzie. Prin apel nu s'a făcut altceva decât că au fost înconștințate reuniunile că comitetul monumentului fiind prea ocupat, deputații respectivi sînt dispuși a depune pe piciorul monumentului coroanele trimise de reuniuni. Aceasta s'a și întîmplat, când deodată un fișpan (Strigăte în stînga extremă: Fișpanul din Szabolcs) interveni pe lîngă honvezi să nu țină sîrbătorea la 21 Maiu.

Că nici o demonstrație nu era plănuită, vrea să o dovedească prin următorul fapt: Oratorul posedă ordonanța pornită de către baronul Fejervary purtînd data cu două zile mai tîrziu decât aceea a prințului Lobkowitz. În ordonanța ministrului de război se spune, că toată afacerea cu desvîlirea monumentului a fost folosită din capul locului spre demonstrații politice. Cum sumă ordonanța ministrului de honvezi? (S'auzim! S'auzim!). „Nr. 2684. După informații cu lese de prin zărele comitetului pentru aranjarea desvîlirii solemne la 21 Maiu a monumentului honvezilor pe piața de paradă a fortăreței din Buda are de gând a pofii și trupele honvezești reg. ungare, comănduirile, funcționarii și instituțiile. În fața acestei eventualități, cu toate-că nutresc simțămîntele cele mai călduroase pentru amintirea ostașilor căzuți în lupta eroică, cunoscînd cugetul nobil-cavaleresc al corpului ofiteresc din honvezime,

pot să presupun de sigur că el împărtășește pe deplin aceste ale mele simțămînte, totuși luînd în considerație că desvîlirea amintită chiar din cauza antecedentelor ei ar pute deveni și o demonstrație cu colorit politic (Mare sgomot în stînga extremă. O voce: Nici unul nu spune adevărul!), atrag atențiunea comănduirii, că venirea oficerilor de honvezi: afară de serviciu activ la acea sîrbare sau participarea la dînsa a oficerilor de honvezi în serviciu, dar în uniformă, se lovesc de punctul 46 al regulamentului de serviciu. Să se atragă deci la această împrejurare pe cale potrivită luarea aminte a oficerilor atît a celor în serviciu activ cît și a celor eșiți din serviciu. Budapesta, 12 Maiu 1893. Fejervary m. p., ministru de honvezi”.

Așadar! ordonanța aceasta constată, că e vorba de o demonstrație eventuală și oprește pe honvedul în activitate a veni chiar la sîrbare. (Strigăte în stînga extremă: „Rușine!”) D-voastră (arătînd la dreapta) veți lua la cunoștință răspunsul la această interpelațiune. (Voci în dreapta: Da!)

Ugron G.: Voi veți încorona și pe Hentzi!

Thály: Veți ridica monument și lui Haynem!

Polónyi G.: Același guvern, care a făcut să fie reprezentat prin șeful ei, contele Szapary Gyula, la desvîlirea monumentului Radetzky, care a pus în mod oficial de s'au comandat deputații de ofieri din fiecare regiment, chiar din honvezime și dela academia Ludovica să iee parte în Viena la acea sîrbare, același guvern interzice Maghiarilor numai pentru-că sînt honvezi, de a lua parte la sîrbarea de aducere aminte de gloria honvezilor. (Strigăte în stînga extremă: Insultă și rușine!) Aceste fapte ajung pentru a ne face scoateală lămurită despre intențiile d-voastre și pentru a ne însufleți și mai mult spre a ne îndeplini datoria, care ne poruncește să ne alungăm dela locul unde sînteți. (Aprobări sgmotoase în stînga extremă.) Partidul independist și-a îndeplinit și până acum datoria, el și-o va îndeplini de acum înainte și cu mai mare însuflețire și stăruință. Nu iau la cunoștință răspunsul ministrului. (Aprobări vii și „Eljen”-uri în stînga extremă.)

Wekerle: Onorată casă! La ultimele vorbe ale on. domn deputat, spunînd că acel guvern, care a pus de a fi reprezentat la sîrbarea cu monumentul Radetzky, nu face aici nimica, n'am decât să observ că nu acest guvern a aranjat sîrbarea Radetzky. (Maritate sgmotoasă în stînga extremă.) Cel ce a aranjat-o dreptea a avut, chemînd la participare și pe membrii guvernului, și în adevăr unii au și luat parte la ea. La ultima observare a on. deputat răspund că același guvern pe timpul când era vorba de desvîlirea monumentului honvezilor dela Buda, a voit să aranjeze o sîrbare oficială nu din inițiativa lui proprie, ci potrivit cu ideile care se iviseră în sinul honvezilor dela 1848/49. Poate nu e de vină acest guvern că învoeala nu a reușit. (Mișcare în stînga extremă.) Odată fiind stabilit că asemenea sîrbare oficială nu poate reuși, nu e drept să se facă guvernului imputări. Dar' nu tocmai din această cauză am luat cuvîntul, ci fiindcă dl. deputat așa în treacăt ni-a aruncat învinuirea că s'ar datori inițiativei mele intențiunea ca sîrbarea dela 21 Maiu să fie amînată sau coroanele să fie preschimbate.

Polónyi G. N'am zis-o asta! Wekerle: Atunci vorbește limpede! (Aprobări în dreapta.) Căci ori-cine va ceti fugitiv cuvintele domnului deputat, ar pute concluda, că adevărul e eram inițiatorul. (O voce în stînga extremă: Ce a zis fișpanul din Szabolcs?) Acuma nu vorbesc despre ceea-ce a zis el, ci ceea-ce i-am spus eu, când această idee eșise la iveală și eu am fost întrebat, dacă nu m'aș împotrivi, căci afacerea s'ar putea poate tranșa și pe calea aceasta în mod pacinic și neted. Aceasta am spus-o eu, dar' inițiativa n'a pornit dela mine, și eu m'am abținut chiar în mod ostentativ de a pune în față niște cestiuni, asupra rezolvării cărora eu n'as putea avea nici o influență. (Aprobări.) N'am deloc cuvînt să întind vîlul asupra celor ce am făcut. Drept eu n'am făcut nici un pas spre a se aranja sîrbarea în acel mod, dar' nici n'am întreprins ceva în contra, ci mai bine totdeauna m'am arătat gata a contribui la mărirea importanței acestei sîrbări naționale. (Aprobări în dreapta.) În sfîrșit, onorată casă (Strigăte în stînga extremă: Oare și dl. ministru-president va fi acolo?) Nu! (Strigăte sgmotoase în stînga extremă: Hoch!) ... Puteți să strigați Hoch! eu însă nu fac nimic nemotivat și dacă voi fi tras la răspundere, o voi și primi.

Acum vreau să reflectez numai la o singură observare a domnului deputat. Domnia sa a zis că ministrul de război ar fi gândit că această sîrbare a avut dela început caracterul demonstrațiunii politice, pe când ministrul de honvezi Fejervary spune că ea ar putea avea eventual și în urmă un astfel de caracter. Domnii deputați nu trebuie să uite

că baronul Fejervary încă spune: judecînd după cele premerse, sîrbarea poate să devină de acest fel. Nu e deci nici o deosebire în spusele amîndurora. Dacă însă on. domn deputat voeste să citeze în această privință ca martor pe baronul Fejervary, atunci să nu citeze ordonanța lui, ci pe însuși ministrul honvezilor și pe urmă va vedea dacă-i va da drept. Rog însă pe onorată casă să iee la cunoștință răspunsul meu. (Strigăte sgmotoase în stînga extremă: Hoch! Hoch!)

Răspunsul ministrului-president a fost primit de cameră; stînga extremă însoți votarea cu strigăte sgmotoase de: Hoch!

Spre completarea dării de seamă despre ședința „monumentală” a camerei dela 15 c., dăm mai la vale atît cuprinsul mai pe larg al răspunsului ministrului de honvezi Fejervary, la interpelațiunea lui Apponyi, cît și acela al ministrului-president Wekerle tot la interpelațiunea sus pomenită.

Ministrul Fejervary: Onorată casă! Dați-mi voe să motivez pe scurt: de ce am exmis ordonanța în cestiune? (Mișcare viasă în stînga. Strigăte: Să auzim! Să auzim!) Domnul antevorbitor s'a referit la ea mai întîiu în sens general și pe urmă în special.

Înainte de toate mărturisesc, onorată casă, că mă bucur vîzînd hotărîrea luată de onorată casă cu unanimitate rară ca să fie reprezentată la sîrbare și că va depune o coroană pe monumentul honvezilor. (Mișcare și neliște în stînga. Strigăte în dreapta: Să auzim! Să auzim!) Onorată domni deputați pot fi încredințați că nimeni nu se va bucura mai mult decât mine dacă la această sîrbare nu se va întîmpla nici o disonanță sau neîndeplinire. (Neliște îndelungată în stînga.)

Thály K.: O să o faci d-ta cu ajutorul poliției! Putem să ne așteptăm la așa ceva dela d-ta. (Sgomot mare. Strigăte: Să auzim! Să auzim!)

Ministrul Fejervary: Dacă nu se va întîmpla nici o disordine, nimeni nu va avea mai mare bucurie decât mine. Rog însă pe onorată casă să iee în considerație că în fiecare stat de ordine, precum a accentuat și onoratul deputat contele Apponyi, militarii trebuie să fie reținuți de a politisa. (Mare mișcare și neliște în stînga. Se strigă: Asta nu va să zică a politisa. Pe Ielacici a fost permis să fie încoronat!) Eu nu stau aici ca soldat, ci ca ministru. Principiul acesta are valoare mai cu seamă la noi și noi trebuie să-l păzim cu atît mai mult, fiindcă există la noi și armata, comună și națiunea politică la noi se alcătuiesc din mai multe naționalități. (Contraziceri îndelungate de câteva minute. Lărmuire în stînga. Strigăte sgmotoase: Nu e așa! Voci în dreapta: Să auzim! Să auzim!)

În urma celor spuse la noi mai mult decât ori-unde trebuie pus pond asupra principiului, că să ținem militarii la o parte de politisare. (Sgomot în stînga. Thály K.: Dar' lui Ielacici i-ai dat desu coroană!) Avînd aceste lucruri în vedere, trebuia să fie introdus în regulamentul paragraful 46. El nu s'a născut acum, ci demult, și noi am păzit cu ori-ce privilegiu și cu cea mai mare severitate și consecvență, pentru-ca prescripțiunea aceasta din regulamentul de serviciu să fie și îndeplinită imediat. (Strigăte în stînga extremă: Cu privilegiul monumentului Ielacici s'a demonstrat! La monumentul acestuia ați depus coroană!)

Eu cred, onor. casă, că într'adevăr n'ar fi motivat tocmai acum în acest moment să ne depărtăm de această regulă în valoare de atîta amar de vreme și totdeauna sever împlinită. (Contraziceri sgmotoase O voce în stînga extremă: De ce a primit atunci Lobkowitz invitațiunea?) Cred că nimeni nu va pretinde acest lucru, anume că antecedentele ar fi dispărut cu totul. (Contraziceri și lărmuire în stînga extremă.) Ori-unde sînt antecedente și ori-unde se ivesc simptome, arătînd că nu e exclus că eventual oameni singuratici nu vor exploata această sîrbare întru demonstrații politice (Drept! Așa e! în dreapta. Contraziceri și sgomot în stînga), nu consider ca motivat să se facă o abatere excepțională dela regulă. Aceasta are valoare pentru întreaga forță de apărare. Dar' ai pomenit îndeosebi și de honvezime ca despre o parte alcătuitoare specială a puterii de apărare, căreia trebuie să i-se dea voe a veni la sîrbare. Mă rog de iertare, după părerea mea la una și aceeași forță de apărare trebuie să aibă valoare în toate privilegiile și același principiu.

Thály K.: Steagul negru-galben!

Meszlényi L.: Coadă cea veche!

Min. Fejervary: După părerea mea

armata trebuie să fie pătrunsă de unul și același spirit. Eu nu pot face deosebire între spiritul oficerilor din armata comună și între

spiritul oficerilor honvezimii. (Mare sgomot și mișcare în stînga și stînga extremă.)

Ugron G.: Atunci e pagubă că ne risipim banii nostri pentru honvezi!

Ministrul Fejervary: Legea honvezilor spune foarte hotărît că regulamentul de valoare în armata comună este de valoare și pentru honvezime. (Larmă și mișcare în stînga și stînga extremă. Strigăte: E vorba de spirit!) Întrucît deci s'a pomenit de §. 46 al regulamentului de serviciu care e de valoare în armată, trebuie să fie tot așa de bine de valoare și pentru honvezime. De aceea rog pe onor. casă de a lua la cunoștință că eu, cu tot regretul ce-l simt, nu pot să satisfac cerința dlui conte Apponyi să invalidez ordonanța exmisă. (Mare sgomot.)

Madarász József: Atunci vezi și te cară de aici!

Ministrul-president Wekerle: arată lucrurile premergătoare ale aranjării sîrbării și care nu permiteau a crede că demonstrații politice ar fi excluse. Prin urmare Ungaria oficială și executivă nu pot să iee parte la sîrbare, deși camera lasă a fi reprezentată printr'o deputație. Ministrul nu pot fi de față la sîrbare, fiind și ministrul M. Sale. (Strigăte de „Hoch!” și „Trăiască Regele!”) Nu trebuie uitat terorismul care s'a produs deja în această afacere încât arangiatorii înșiși n'au fost în stare a da garanție ministrului-president, că nu se vor întîmpla demonstrații; ba ei înșiși se tem că se vor întîmpla.

Răspunsul ministrului honvezilor a fost luat la cunoștință cu 131 voturi contra 71; lipsind 248 de deputați din numărul total de 451.

Adunări

contra
proiectelor de lege religioare.

CONVOCARE.

Subscrișii în numele comitetului partidului național-român al cercului electoral Șiria, prin aceasta convocăm pe alegătorii români din acest cerc la o

ADUNARE PUBLICĂ

care se va ține în Șiria, în localitățile comunei bisericicești de lîngă școala superioară greco-orientală a Șiriei, la 9/21 Maiu 1893, după amiază la 3 oare.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării prin președintele ordinar.
2. Discuțiunea asupra proiectelor de lege bisericicești: Casătoria civilă, introducerea matriculelor de stat și recepțiunea Jidovilor.
3. Luarea concludorilor.
4. Închiderea adunării.

Șiria, 25 Aprilie (7 Maiu) 1893.

Vasile Zsiros,
președinte,

F. Leuca,
notar.

CRONICĂ

Ear' la Viena. După cum anunță foile maghiare, ministrul-president Wekerle se va duce la 25 Maiu n. la Viena, spre a fi de față la deschiderea delegațiilor și la primirea aceloră de către M. Sa.

Știri parlamentare. Parlamentul maghiar, după cum anunță „Pester Lloyd”, va fi prorogată la 30 Maiu n. prin autograf Prelat până la 20 Septemvrie. Închiderea sesiunii a doua și deschiderea sesiunii a treia va urma numai pe la sfîrșitul anului. Până atunci se crede că se va termina și bugetul pentru anul viitor.

Stipendii pentru o călătorie de studii. Camera de comerț din Brașov a scris concurs pentru două stipendii de câte 250 fl. în scopul unei călătorii de studii în străinătate. Stipendiile sînt destinate pentru industriști tineri, care vreau să-și completeze studiile lor speciale de pînă acum în vre-o școală de profesiune din străinătate. Cel care dorește a beneficia de unul din aceste stipendii sînt provocați a-și înainta petițiunile, corîspunzător instruite și prevăzute cu timbru de 50 cr., până în 10 Iunie n. a. c., oarele 12 amezii, la camera de comerț din Brașov. La stipendii pot concura tineri industriști care locuiesc sau sînt născuți în circumscripțiunea camerei, adică în comitatele Brașov, Sibiu, Tîrnava-mare și Făgăraș. În rugare sînt a se arăta: Numele, locuința, raporturile familiare, specialitatea ce și-a ales concurentul, planul exact al căii ce și-a ales pentru perfecționarea mai înaltă specială. Mai departe studenții au să documenteze cunoștințele lor limbice. Afară de aceea rugarea trebuie însoțită de următoarele documente: extras de botez, atestatele despre ocupațiunea lor de pînă acum și despre studiile absolvate, precum și un atestat de moralitate din partea autorităților politice. De observat e, în fine, că la conferirea unuia dintre stipendii în prima linie vor fi considerați tinerii aplicați la industria de lemn.

Hymen. Dl. Dionisiu Olinschi-Olinescu, c. r. concipist la Direcția C. r. de finanțe în Cernăuți, corespondent al comisi ei centrale c.

r. de arte și monumente istorice din Viena și al societății geografice române regale din București, cunoscut publicului din diferite scrieri ce a publicat în „Tribuna”, face cunoscută cununia sa cu d-șoara Veronica Cerneavski, fiica exarchului arhiepiscopesc și parohului din Cadobesti domnului Vladimir Cerneavski, care se va sîrba la 9/21 Maiu în biserica parohială din Cadobesti.

— Dl. Dimitrie Platoș din Săcel își va sîrba cununia cu d-șoara Maria Eremie în 9/21 Maiu la oarele 4 și jum. în biserica Sf. Ioan din Turcheș.

O întîmpinare. Ca răspuns la corespondența din Cămpeni, publicată în numărul 96 al „Tribunei”, domnul Vasile Tomuța, notar cercual, ne trimite spre publicare o scrisoare, prin care respinge cele susținute în corespondența numită referitor la persoana d-sale în cauza lui Székely, ca fiind neadevărate.

Alegere de medic cercual. Ni-se scrie din Toracul-mare: În 18/30 Maiu a. c. va fi alegerea medicului cercual din comunele curat românești: Toracul mare și Toracul-mic, care laolaltă numără 7000 locuitori. Cu acest post este împreunat un salariu fix de 900 fl. v. a. plus 30 cr. vizita de zi și 60 cr. vizita de noapte; ear' nu 700 fl. v. a. după cum din greșală, sau ca să nu avem recurență, s'a publicat în organul oficios „Torontal”. Dela alegîndu medic, nefiind în numele comune farmacie, se pretinde a fi provăzut cu farmacie de mînă. Reflectanții români grăbesc a înainta recursul protopreturii cercuale din Becicherecul-mare C. Torontal.

Necrolog. Laura Sohorca, soția domnului Silviu Sohorca, preot gr.-catolic în Sângeorgiul-român, a răposat la 3/15 Maiu a. c. în anul al 36-lea al etății și al 17-lea al fericitei sale căsătorii.

Recepțiunea Ovireilor. Comisiunea de instrucțiune a camerei maghiare a ales ca referent pentru proiectul de lege despre recepțiunea Ovireilor pe Pap Géza. Presidentul a propus ca proiectul să fie luat în desbatere meritorie zilele acestea. În vederea împrejurării însă, că sesiunea actuală va mai dura numai câteva zile, s'a hotărît ca desbaterea meritorie să se înceapă numai în sesiunea de toamnă.

Din dieta Boemiei. Certele naționale între Cehii și Nemții din Boemia și-au primit expresie foarte drastică în ședința dietei dela 17 cur. Era de mai multă vreme vorba de a se pune în desbatere proiectul guvernului central despre înființarea unei noue circumscripții (Kreis) judiciare, al cărei centru ar fi orașul Trutnov. Cehii din capul locului priviau această măsură ca vătămăre a naționalității lor și căutau cu ori-ce preț să împedice chiar punerea acesteia în desbatere, temîndu-se că proprietarii mari ar vota de astă-dată cu Nemții. După multe amînări, presidentul camerei, maresalul țerii prinț Lobkowitz puse în ședința dela 17 cur. la ordinea zilei amintitul proiect. Deputatul ceh Kucera roagă în numele poporului ceh să se delăture proiectul dela ordinea zilei. Presidentul răspunde că nu o poate face. Dr. Herold cere cuvîntul spre a vorbi de regulamentul. Presidentul nu-i dă voe. Din aceasta se naște o gâlceavă care ține un sfert de cîas. El chiamă pe stenografi în jurul raportorului care trebuia să cetească raportul; Cehii-tineri după ei, scot cu de-a sila din mîinile stenografilor hîrțile și dau năvală asupra raportorului. Urmează oări din amîndouă părțile. Presidentul Lobkowitz își părăsește locul, ear' gâlceava continuînd, ese cu câțiva mari proprietari din sală. După 20 minute, maresalul țerii apare ear' și suspendă ședința. Nemții, proprietari mari, și Cehii-bătrîni părăsesc sala; ear' Cehii-tineri rămîn acolo excitați la culme. Într'o telegramă din Praga se mai spune: În noaptea de 17 la casa maresalului Lobkowitz au fost sparte 10 ferestri. Poliția păzia de mai multe zile palatul, dar' faptuitorii au tras pe sfoară poliția, provocînd într'o stradă laterală sgomot, după care poliția alerga. În timpul acesta se făcu spargerea. Lumea se grămădește înaintea dietei, dar' poliția nu lasă pe nimeni să se apropie. Galarile salei de ședințe sînt înțesate cu tinerime purtînd cocarde albe-roșii (cehe).

Capitan austriac la expoziția din Chicago. O depesă din Korneuburg anunță că capitanul Kirchner din regimentul de căi ferate și telegraf a plecat zilele acestea la expoziția din Chicago spre a studia metoda americană de construcție a podurilor și căilor ferate.

Coroane false. Nici nu s'au pus bine în circulație banii cei noi și s'au găsit deja escroci care înșeală oamenii dîndu-le bani falsi în loc de bani buni. Astfel foile maghiare aduc știrea că în Canija-turească gendarmeria a pus mîna pe un anume Pera Popov, de loc din Iosefalva, care a vîndut țeranilor de acolo așa numite mărci de joc în loc de piese de 20 de coroane, cu 10 fl. bucată. Escrocul a făcut bun negoț, dar' n'a avut noroc să tragă mult folos din el, căci acum șede la răcoare, unde are timp destul să se gîndească la fapta sa. În același timp se mai spune că a mai fost arestat și un anume Iosif Németh, la care s'au găsit o mulțime de astfel de bani. Întrebat de unde-i are, a spus că i-a primit la trg la Ciaca dela un samsar de vite necunoscute. Atragem atenția publică asupra acestui fapt, căci sigur că se vor găsi și pe aici oameni de acestă.

Fortificațiile Bucureștilor. Din București i-se scrie lui „Pester Lloyd” că brîul fortificațiilor împrejurul Bucureștilor,

